צד:

אף במוציא את המת לקוברו אמר רבא

ומודה ר' שמעון במר לחפור בו וספר תורה

לקרות בו דחייב פשיטא דאי הא נמי מלאכה

שאינה צריכה לגופה היא אלא מלאכה

שצריכה לגופה לרבי שמעון היכי משכחת

לה מהו דתימא עד דאיכא לגופו ולגופה כגון

מר לעשות לו מם ולחפור ספר תורה להגיה

ולקרות בו קא משמע לן יההוא שכבא דהוה

בדרוקרא •שרא רב נחמן בר יצחק לאפוקיה

לכרמלית א"ל רבי יוחנן אחוה דמר בריה

דרבנא לרב נחמן בר יצחק כמאן כר"ש אימר

דפמר ר"ש מחיוב חמאת איסורא דרבנן

מיהא איכא א"ל האלהים דעיילת ביה את

ואפילו לר' יהודה (שרי) דמי קאמינא לרה"ר

לכרמלית קאמינא 🌣 גדול כבוד הבריות

שדוחה את לא תעשה שבתורה יתנן התם

יהתולש סימני מומאה והכוה המחיה עובר

בלא תעשה איתמר אחת משתים חייב ∘אחת

משלש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר

פמור רב נחמן אמר חייב אהני מעשיו דאי

משתקלא חדא אחריתי אזלה לה מומאה רב

ששת גאמר פמור השתא מיהת הא איתא

למומאה אמר רב ששת מנא אמינא לה

דתנן וכן כזית מן המת וכזית מן הנבילה חייב

הא חצי זית פמור והתניא חצי זית חייב מאי

לאו הא דתניא חייב דאפיק חצי זית מכזית

והא דתנן פמור דאפיק חצי זית מכזית ומחצה

ורב נחמן אידי ואידי חייב והא דתנן פמור

דאפיק חצי זית ממת גדול: **מתני' י**הנומל

צפרניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו

וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת

רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרין משום

שבות: גבו אמר ר"א המחלוקת ביד אבל

בכלי 🕫 חייב פשיטא זו בזו תנן מהו דתימא

רבנן בכלי נמי פטרי והא דקתני זו בזו

להודיעך כחו דר' אליעזר קא משמע לן ואמר

רבי אלעזר ימחלוקת לעצמו אבל לחבירו

ועירוביו מא: מגילה ג:ז לעיל ש) [שירוכן מנו: מנחות לו:, פא: ברכות יט: מנחות לו:, ג) נגעים פ"ז מ"ד, ג) מכות כ: ע"ש, ד) ל"ל פי הזוג בשבת חייב, כ) [תוספתה פ"י ע"ש],ו [שס], ו) [דברים יו], 1) [שסן, 1) [דברים זון,
 ח [מוריע פרשה א], ע) ע"ן
 לעיל סד: רש"י ד"ה ולא מיפקום,
 ז) [במשנה לעילן, ל) [וע" מוס'
 מנחות יא. ד"ה מלמטהן,
 ל) [וע"ע מוס' כתובות ד: ד"ה ופוחסת וע' תום' מו"ה ט: ד"ה יפוקסת מבואר היטבן,

תורה אור השלם

ו לא יהיה כלי גבר עַל אַשַּׁה ַן לא יִּוְכָּה בְּלִי גֶּבֶּר שִׁמְלַת אִשְּׁה בִּי ַתוֹעֲבָת יִיְ אֱלֹהֶיךּ בָּל עשֵׁה בִּי ַתוֹעֲבָת יִיְ אֱלֹהֶיךּ בָּל עשֵׁה

הגהות הב"ח

(h) גם' אבל בכלי ד"ה חייב: (ב) תום' ד"ה וכי דרך וכו'. בפ׳ במה אשה נ״ב ע״ל נו ע״ל גבי תיכי חלילתא וע' עוד בדף סד ריש ע"א אצל ותולה בצואר

גליון הש"ם

גם' שרא ר"ג בר יצחק לאפוקיה לכרמלית. עי' סוכה לו ע"כ תד"ה כשכת: שם אחת משלש. עי תה"ד מי מח:

מוסף רש"י

גדול כבוד הבריות שדוחה את ל״ת שבתורה. זכמינ אור לי שבורו המעלם, (דברים כב) לא תוכל להמעלם, וכחיב והמעלמת, פעמים שאתה ממעלם, כגון זקן ואינו לפי ככולו (מגילה ג: וכעי"ז לעיל פא:). אבל בכלי חייב. מולו רבנן דחייב חטאת, דחשבינן ליה מולדה דגווו את הצמר, שהוא חותך מן המחובר לבעלי חיים (ערובין קג:). מלא פי הזוג. חודן של מספרים (מכות כ:). אימא וכן לקרחה שתים. ולפרושי לתל (שם). במלקט ונפרוסי קתח (שם). במדקם לבנות. שערות לננות, מתוך שחורות. דכיון דאדם מקפיד על שער לכן אחד שבין שערות שחורום, כדי שלא יראה זקן, אמרינן דכשהוא מלקט אותו מבין השחורות מלאכה חשובה סיא לו וחייב משום גוזו, כיון לחיים לגזיזה זו. שחורות מתוך לבנות לא גרסינן (שם). אף בחול אסור. שמתנאה עלמו בנוי אשה (שם).

רבינו חננאל (המשך)

שבבא דשכיב קרא (בדרא) [בדרקרת], וקאמר ליה רב נחמן בריצחק לרביוחנן אחוה דמר בריה דרבנא האלקים דעיילת ביה את ודרית ליה. וקא מפרש לא תימא דכר׳ דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה, הכא לכרמלית קאמינא דלית ביה חיובא, אע"ג דאיכא בשאר מילי איסורא [דרבנן] מרה״י או מרה״ר לכרמלית, הכא שאני במקום כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה. והאי במנחות סוף פרק הקומץ. במנחות סוף פרק הקומץ. פלוגתא דר"ש ור' יהודה בהדיא לא אשכחן היכא א ... אלא מדוק [דמתניתין] יטל פליגו, (במתכויז) קשיא. חמתו אחמתו נמי לא . לשיא. הא רבי יהודה דאמר . מלאכה שאיוה צריכה לגופה

אף במוליא את המת לקוברו. ולא תימא לא פטר אלא במניחו לחוץ דאין לורך לא לגופו של מוליא ולא לגופה של הולאה דאפילו הוא לורך המת פטור: מר לחפור בו. שהוא לורך המוליא: מר לעשות לו טם ולחפור. מרה שנרצף פיו ולריך להושיב עליו כמין טס דק שיהא ראוי לחפור: להגיה ולקרות: לאפוקיה

לכרמלים. שהיה מוטל בבזיון או בדליקה או בחמה ואי משום טלטול מניח עליו ככר או תינוק: לא תעשה. לאו דלא תסור" כי הכא: התולש סימני טומחה. שתי שערות לבנות שהבהרת מטמאה בהן: והכוה את המחיה. מחית בשר חי והוא סימן טומאה בשאת והכוה זה לבטלה משום מחיה ולטהרה: עובר בלא תעשה. דהשמר בנגע הלרעת (דברים כד): אחד מב'. שלא היו בה אלא שתי שערות ותלש האחד: חייב. דשהלא לטומאה שאין מטמאה בפחות מב׳ דהכי ילפינן לה בת"כה שיער שנים וחייב מלקות: מאי לאו הא דתני חייב דאפיק חלי זים מכוים. דשחלים ובלריה לשיעורא: והא דתני פטור דחפיק חלי זים מכזים ומחלה. דחף על גב דמנמנס לשיעור לאו מילחא היא ולא אמרינן אהני דאי שהיל מיניה פורתא תו ליתא לשיעורא: ממת גדול. דלא אהני מידי: בותני' וכן שערו. תולש שער רחשו בידיו: וכן הגודלת. שערה: וכן הכוחלת. עיניה: וכן הפוקסת. יש מרבותי אומרים מתקנת שערה במסרק או בידיה ויש שמפרשין טחה כמין בלק על פניה וכשנוטלו מאדים הבשרש: רבי אליעור מחייב. בכולם חטאת וחכמים אוסרין משום שבות וטעמא דרבי אליעזר מפרש בגמרא משום מאי מיחייב: גב" מחלוקת ביד. בהא שנוטלן בידו ולא בכלי הוא דפטרי רבנן שאין דרך גויזה בכך בחול: מהו דתימא בכלי נמי פטרי רבנן. דחין כחן משום גחז דלח שייך אלא בלמר בהמה: מחלוקם לעלמו. בהא הוא דמחייב ר' אליעזר שיכול לאמו ידו לעצמו לתהנו בלא כלי: אבל לחברו. אין יכול לאמן את ידו ליטול יפה בלי כלי: פשיטא לפרניו סכן. של עלמו: הנוטל מלא פי הזוג. מלא ראש המספרים: הייב. בשבת לרבנן בכלי לר׳ אליעזר אף ביד וזהו שיעורו: והא מניא. בההיא ברייתא בסיפא ולקרחה שהזהירה תורה לא תשימו קרחה (דברים יד) שתים הוי קרחה מכלל דפי הזוג לאו ב׳ שערות נינהו: תניח נמי הכי. כרב יהודה דאמר שתים: רבי אליעור אומר. באחת הוא חייב ולא בעינן מלא פי הזוג: אחת חייב. שבאחת הוא מקפיד שלא יהא נראה כזקן: שמלם אשה. ודרך הנשים להקפיד על כך ולהתנאות: לילין. כמין רלועות דקות הפורשות מעור האלבע סביב הלפורן: שפירשו רובן. קרובין לינחק: מי איכא מידי כו'. כיון דבכלי חייב חטאת ביד איכא שבות גזירה אטו

כותבת. שתוליכה תכחול סביב העין כאדם המוליך קולמוס סביב האות: שווה. שמתקנת שערה בין אלבעותיה ופושטתו כשהוא נכרך. וללשון השני⁶ עושה מאותו בלק כמין חוט: לעלמה

חייב עליה, הא ר' שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ותוב הא דתנן ועל עקרב שלא תישוך כר'. ואמרינן איכ דמתני לה אהא הצד נחש בשבת ומתעסק שלא ישכנו פטור ואם לרפואה חייב. מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב רבי שמעון היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. וכן אמר שמואל כל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מהני תלת דפטור ומותר, וחדא מינייהו הצד נחש בשבת. וממאי דפטור מותר הוא, דתנן ועל עקרב שלא תשוך. ש״מ כי פליגי במתניתין במלאכה שאינה צריכה לגופה פליגי. הדד נחש בשבת. וממאי דפטו מוחד הוא, דותן ועל עקרב שלא חשוך. ש"מ כי פליגי במחניתין במלאכה שאינה צייכה גומה פליגי וקשיא לן אי הכי קשיא ביסמו אל אדשמואל, 6) הכא אמר דפטור ומותר, וטעמיה מכופין קערה על גבי הנר, אלמא שמואל במלאכה שאינה צריכה לגומה כר"ש ט"ל, והא קי"ל דשמואל במלאכה שאינה צריכה לגומה כר" יהודה ט"ל, דתנן המיחם שפיגהו לא יתן לתוכה צונן וכר. וכבר פירשנוה בפרק כירה דשמואל כר" יהודה ס"ל, היכא דאית ביה היזק לרבים כגון גחלת של מתכת וכגון עקרב שלא תישוך, כגון הני בלחוד פליג שמואל על ר" יהודה, אבל במלאכה שאינה צריכה לגופה שמואל כרב" יהודה ס"ל. תנן התם בפ"ז דנגעים התולש סימני טמאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה. פ" שיער לבן שהפך בשאת והכוה את המחיה להעבירו עובר בלא תעשה. עיקרה השמר בנגע הצרעת אלמא אל תעבירהו ביד. וכדר׳ אביז א״ר אלעא דאמר כל מקום שנאמר השמר פז ואל אינו אלא בל״ת. איתמר אם תלש נימא אחת של שיער לבן שהפך בבהרת משני נימין דברי הכל חייב. אחת משלש, רב נחמן אמר חייב אהני

כלי: כלפי מעלה. ללד הלפורן התחילו

לפרוש דקא מלערו ליה טפי: משום

אהני מעשיו דאי משתקלא חדא כו'. נחחת מחרבע דחי משתקלח חדא אחריתי נמי לא אזלא לה טומאה כ"ע מודו דפטור דהוי

כמו חלי זית ממת גדול: והא דתנן פמור דאפיק חצי זית ממת גדול. וה״ה דהוה מצי לאוקמיה כגון דליכא אלא חצי זית בלבדא אלא

דניחא ליה לשנויי בחלי זית ממת גדול דהוי רבותא טפיב דאי ליכא אלא חלי זית מן הכל פשיטה דפטור ודווקה חלי זית אבל כזית ממת גדול חייב אע"ג דאי משתקלה זית אחר לא אזלא טומאה מ"מ אהני מעשיו דמשחתכו לא גריר בתר המת וכשיוליאו המת מן הבית וישאר כזית זה יטמא כל הבית ונמנא שעתה בהולאה זו הוא גורם טהרה: ממת גדול. לאו דווקא גדול אלא כלומר מב' זיתים או ג': אבל בכלי ד"ה חייב. היינו כרני יהודה דמחייב במלאכה שאינה

צריכה לגופה וא"ת ודילמא רבנן כר"ש סבירא להו ומנא ליה דמחייב בכלי ויש לומר דא"כ ליפלגי בכלי להודיעך כחן דרבנן והא דקאמר מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי היינו פירושו דס"ל כר"ש וכדפרישית אבל רש"י פירש דפטרי משום דלח שייכה גזיזה אלא בצמר ואין נראה לר"י דבהא ליכא למיטעי דבכל בעלי חיים שייכא גזיזה כדאמר לעיל התולש כנף חייב משום גווו: והוא שפירשו כלפי מעלה. פירש בקונטרס כנגד ראשי אלבעותיו שהן למעלה כשמגביה ידיו ור"ת מפרש שכלפי גוף קרי כלפי מעלהג כדאשכחן בפ"ב דנדה (דף יג:) דקאמר מן העטרה ולמעלה והתם היינו ללד הגוף יס: פוקםת. מה שפירש בקונטרס פוקסת היינו סורקת ביד או במסרק אין נראה דבגמרא משמע דהוי כעין טוויה וסריקה אינה כעין טוויה כלל ועוד דא"כ היה שונה סורקת כדתנן (נזיר דף מב.) נזיר חופף ומפספס אבל לא סורקם: ובי דרך אריגה בכך. ואף על גד דקולע נימין חשיבא אריגה כדאמרינן בפרק במה אשה (כ) (לעיל ד' סד.) הכא בשער לא חשיבא אריגה כמו בבגד ועוד דהכא אין סופה להתקיים שעומדת לסתירה:

החולב

דברי הכל פטור פשיטא צפרניו תגן מהו דתימא רבי אליעזר לחבירו נמי מחייב והא דקתני צפרניו להודיעך כחן דרבנן קמ"ל: וכן שערו כו': תנא מחייב והא ספי הזוג חייב וכמה מלא פי הזוג אמר רב יהודה שתים והתניא ולקרחה שתים אימא וכן לקרחה שתים תניא נמי חכי סיהנומל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת יומודים חכמים לר"א במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב מודבר זה אף בחול אסור משום שנאמר ילא ילבש גבר שמלת אשה יתניא יר"ש בן אלעזר אומר צפורן שפירש רובה וציצין שפרשו רובן ביד מותר בכלי חייב חטאת מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת וביד מותר לכתחלה הכי קאמר פירשו רובן ביד מותר בכלי פמור אבל אסור לא פירשו רובן ביד פמור אבל אסור בכלי חייב חמאת אמר רב יהודה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן יוהוא שפרשו כלפי מעלה ומצערות אותו: וכן הגודלת כו': גודלת כוחלת ופוקסת משום מאי מחייבא אמר רבי אבין א"ר יוםי בר' חנינא גודלת משום אורגת כוחלת משום כותבת פוקסת משום מווה אמרו רבגן קמיה דרבי אבהו וכי דרך אריגה בכך וכי דרך כתיבה בכך וכי דרך מויה בכך אלא א"ר אבהו לדידי מפרשא לי מיניה דר' יוסי בר' חנינא כוחלת

דאמר חי נושא את עצמון. וליבטל כיס לגבי תינוק, מי לא תנן ואת החי במיטה פטור אף על המטה, שהמטה טפלה לו. מטה לגבי חי מבטל לה כיס לגבי תינוק לא מבטל ליה. הוציא תינוק מתו נכיס תלוי לו בצוארו פטור, וליחייב משום תינוק. (רבה) [רבא] כרי שמעון סבירא ליה [דאמר] כל מלאכה שאינה צריכה לגומה פטור עליה. ומדקדקי רבנן בההיא דקא מפטר המוציא את המת, דהני מילי דהיכא דלית ליה ריתא, דאי אית ליה ריתא נמצאת הוצאתו מלאכה שצריכה לגופה, ותניא בפרק א"ר עקיבא בסופיה, המוציא ריח רע כל שהוא. ואית לה להא מלתא סייעתא בתלמוד א"י, ומילתא דמוכחא היא. אמר רבה ומודה ר' שמעון במרא לחפור בו וס"ת לקרות בו, דמאן דמפיק להו מלתא סייעתא בתלמוד איי, ומילתא דמוכתא היא. אמר רבה ומודה ר' שמעון במרא לחפור בו וסית לקרות בו, דמאן דמפיק להו חייב. הדיקינן בה מאי אצטריך רבה לאשמועינן הא מלתא, וכבר פשיטא [היא] דאי אמרת מר לחפור בה וס״ת לקרות בו מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, היכי משכחת לה לר שמעון מלאכה שהיא צריכה לגופה. ומהדרינן מהו דתימא לית ליה לרבי שמעון מלאכה שאינת צריכה לגופה עד דאיכא לגופו, כגון מר לעשות לו טט וס״ת להגיהו, קמ״ל רבא דלא צריך האי כולה, אלא מר לחפור בו וס״ת לקרות בו מודה בו ר״ש [נמי]. זהוצאת המת דקא פטר בה ר״ שמעון, דוקא מקרבן חטאת, אבל מיעבד הכי אסור, דקיי״ל כל פטורי שבת פטור אבל אסור לבר מן הגך תלת. ולא שרי לכתחילה אלא היכא דכבודו לאפוקי [מרשות היחיד לכרמלית, או לעיולי מרשות הרבים לכרמלית. אבל לאפוקין מרה"י לרשות הרבים או לעילויה מרשות הרבים לרה"י אסור, כדקא מפרשינן מעשה דההוא

לא א מיי׳ פט"ו מהל׳ שנת קר א מניי פטייו מהלי שבת הלכה כג ופכ"ו הלכה כג ממני לחוק סמ טושיע איים סמג לחוק סד טייא סעיף ב:
לב ב ג מיי פיי מהלי טומאת לכב ג מיי פיי מהלי טומאת לכעת הלכה א סמג לחוק

מעני הפהים מי שמג לג ד ה ו ז ח מייי פ"ע מהלי שבת הלכה ח ע קמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי שת סעיף

:6 לד ט מיי פייצ מהל' ע"ז הלכה י ממג לאוין מ טוש"ע שם וטוש"ע ייד סי קפג סעיף ו: לח י כ מיי פ"ט מהל' שגמ

הלכה ע סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי שכח סעיף לא:

מוסף תוספות

א. דלא מהניא הוצאתו למידי. סי׳ סכ"ן, ב. וקמ״ל דלא אמרי׳ אהני מעשיו דאי מישתקיל מיניה טפי אזלה ליה טומאה דלא אמרי׳ הכי אלא בכשני זיתים או בג׳ אלא בכשני זיתים או בג' שערות. למנ"ן, ג במקום שנדבק הצפורן בבשר. שיטה להכ"ן, T. וצריך ליזהר כחומר שניהם. תוס' הלח"ש,

רב נסים גאון

גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. וזה הדבר מיוחד בלאו דלא תסור כמו שפירשו בברכות ודף ימו כמו שפיז שו בבוכחו (זף ים) בפרק מי שמתו. ומשכחת לה עוד בסוף פרק הקומץ (זף לז) במסכת מנחות. התולש סימני טומאה והכוה את המחיה טונאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה. עיקר זה הוא מה שהוהיר הכתוב [דברים כד] השמר בנגע הצרעת. ואמרו רבותינו ז"ל במקום לא תעשה, ובכל מקום במקום לא תעשה, ובכל מקום במקום לא תעשה, ובכל מקום במיבות ביינות במקום לא תעשה, ובכל מקום במקום לא היינות במקום לא תעשה, ובכל מקום שכתוב כמותו לא בא לומר אלא שלא תעשה אותו דבר, כמו שאמר' [עירובין דף צז] אמר ר' אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר השמר פן כל מקום שנאמו הושמו כן ואל אינו אלא לא תעשה. והזהיר הקב"ה את המצורע מסימני צרעת, ומי שעובר על כך עובר בלא תעשה. ומיכן . אמרה המשנה התולש סימני אמרה המשנה התולש סימני טומאה והכוה את המחיה טומאה ובכר לא תעשה. ומשכחת לה בסיפרי השמר בלא תעשה, בנגע זה שיער לבן, הצרעת זו המכוה. ולפיכן הוצרכנו שיתיר לנו המילה בעת שיתיר לנו המילה בעת שתתראה בערלה צרעת. כמו שתתראה בערכה צרעת, כמו שאמרו בפרק ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי (דף קיב) תנו רבנן מילה דוחה את הצרעת בנן מילו דרווה או הדרונות: כו'. תנו רבנן ימול ערלתו ואע"פ שיש שם בהרת, ומה אני מקיים השמר בנגע הצרעת בשאר מקומות חוץ מן המילה כו׳, ת״ל בשר ואע״פ שיש שם כו', ת"ל בשו ואב ב ב בהרת. ובפרק ואלו הן הלוקין בהרת. ייירי מחסיף לה ד' [מכות כב] אמרו מתקיף לה ר' אבהו וליחשוב נמי קוצץ בהרתו, ואזהרתיה השמר בנגע הצרעת.

רבינו חננאל

אף במוציא את המת לקוברו, וטעמיה דר' שמעון דהוצאת המת לקוברו מלאכה שאינה . צריכה לנופה היא וכל מלאכה צו כה לגופה היא וכל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ואשכחנן דרבא ס״ל כר׳ שמעון בהא מילתא, ואף סבירא ליה כר' נתן בההוא קמיתא, דתני בריש פירקא נוטל ידם את בנו והאבן בידו. נוס? אום אוגבנו והאבן בידו. ואמרינן עלה אמר רבא הוציא תינוק [חי] וכיס תלוי לו בצוארו חייב. [וליחייב משום תינוק. רבא כר' נתן סבירא ליה ראמר חי וושא אח טצמון